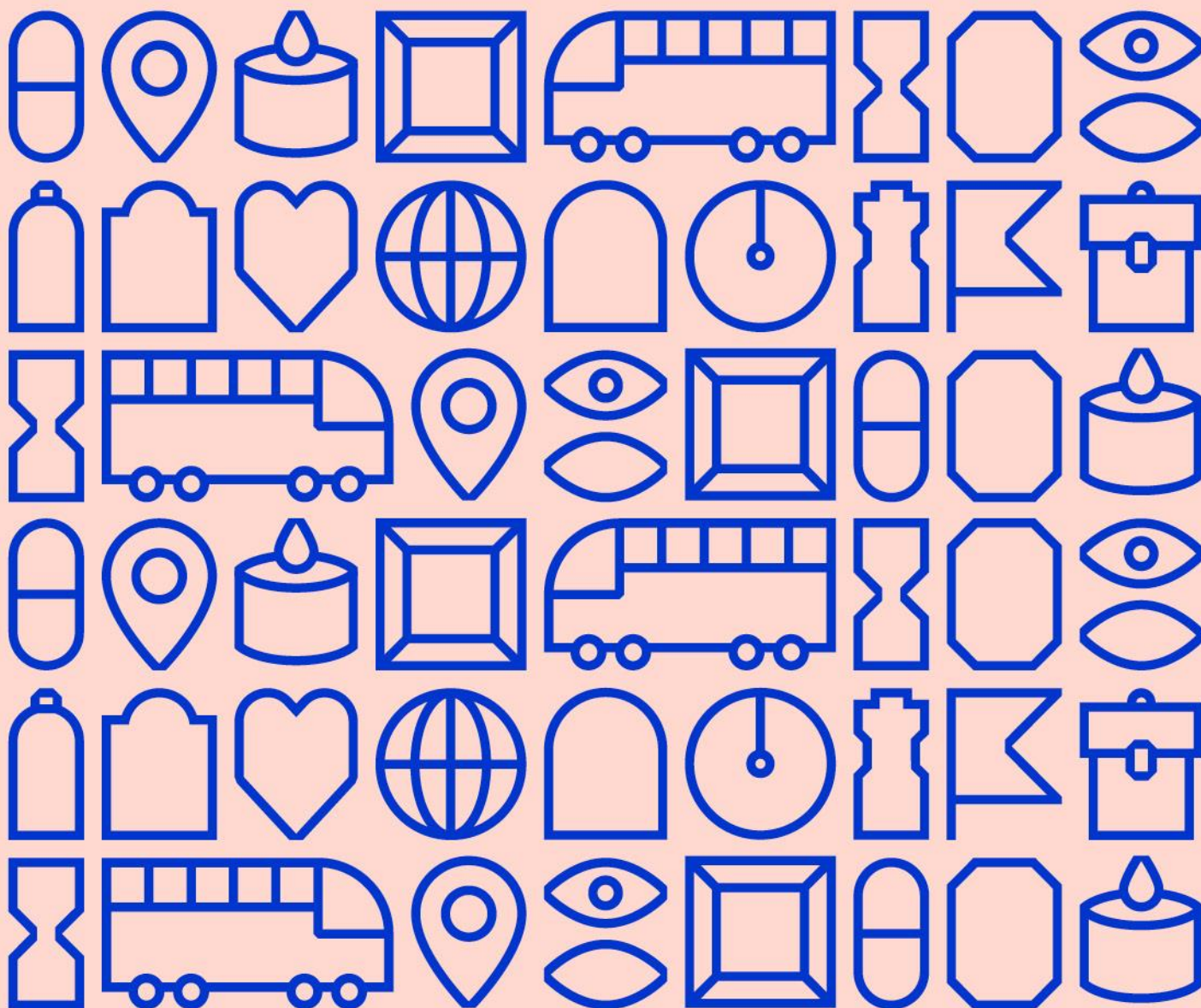

Csurgó, a Református Kollégium és Nagykönyvtár

MAGYARORSZÁG A 18. SZÁZADBAN,
A REFORMKOR

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Csurgó, a Református Kollégium és Nagykönyvtár

MAGYARORSZÁG A 18. SZÁZADBAN,
A REFORMKOR

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	2
2. Előkészítő óravázlat	4
3. Helyszíni feladatok	8
a. Nyomkeresés	9
b. Képes krónika	10
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba	11
d. Drámapedagógia	15
4. Tanórai utófeldolgozás	15
5. Forrásjegyzék	16
6. Melléklet	17
Helyszíni feladatok	17
Nyomkeresés	17
Képes krónika	19
Helyszíni kvíz / Tudáspróba	22
Drámapedagógia	26
Tanórai utófeldolgozás	31

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a résztvevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egy napos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika, stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után, ismét tanórai keretek között tudják bemutatni az elkészített projektfeladataikat, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

1. **Előzetes felkészülés (1-2 tanóra):** A NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelt ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.
2. **Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás):** Amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban résztvevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után **az első feladat a „nyomkeresés”,** amely során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. **Második feladatként** célszerű a „képes krónikát” elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik – ezt majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a „tudáspróba”, egy klasszikus tesztes kvíz sor. Ennek megoldása jól összegzi, illetve ismétli át az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként **drámapedagógiai feladatot** is megoldhatnak, amely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.
3. **Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra):** A látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvetett videóikból összevágott „képes krónikát”, amelyet a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos

ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a Csurgoi Református Kollégium és Nagykönyvtár programcsomagjáról

- Az iskola területén elvégzendő feladatok egyik része a szabadon látogatható parkban zajlik, ám több külön feladat is készült, ami érinti a gimnáziumot és a könyvtárat, amelynek látogatása kizárólag helyi vezetéssel történhet. Ezzel kapcsolatban vegyék fel a kapcsolatot az emlékhellyel.
- Telefonszám: 82/471-351, e-mail: muzeum@csurgo.hu, honlap: www.csvmrg.hu, info.csurgo.hu/hu/koezhasznu-informaciok.html
- A megadott programcsomag leginkább **7. évfolyam elején vagy még inkább a 10. évfolyam második felében ajánlott**, hiszen főképpen a felvilágosult abszolutizmus korszakához kapcsolódik.

2. Előkészítő óravázlat

Ajánlott korosztály és történelmi korszak: 7. és 10. évfolyam, Magyarország a 18. században, a reformkor.

Ajánlott időtartam: Előkészítés: 1-2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3-5 óra; lezárás: 1 tanóra.

Munkamódszer és segédanyag: Tanári előadás ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok.

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Csburgó rövid története</p> <ul style="list-style-type: none">- Első okleveles említése 1019-ből származik → A zalavári apátság alapítólevele szerint Szent István a Benedek-rendi barátoknak adományozta a falu jövedelmét.- Csburgó eleinte a somogyi szabad királyi kanászok földjének részét képezte. → III. Béla testvére, Margit a keresztes lovagoknak adományozta.- A jeruzsálemi Szent János-lovagrend (johanniták) valamikor 1217 és 1226 között alapította az első rendházat a területen.- 1405-ben adománylevelével Zsigmond király mezővárosi rangra emelte.- A török korban a település nagy része elpusztult. → 1731-től kezdve újjáépítették.- Csburgó 1726-ban került a Festetics család tulajdonába → birtokuk központjává tették.	<p>Melyik uralkodónk idejéből származik az első okleveles említése a településnek? (Szent István)</p> <p>Melyik lovagrend alapított rendházat a területen? (johannita)</p> <p>Milyen rangot kapott a település Zsigmond idejében? (mezővárosi)</p> <p>Melyik magyar nemesi család tulajdonába került a 18. században Csburgó? (Festetics)</p>	2. dia
<p>Az iskola alapítása</p> <ul style="list-style-type: none">- 1791. évi XXVI. tc. → lehetővé teszi protestáns iskolák alapítását is- Alapítója: gróf Festetics György – az építésre 6000 forintot ajánlott fel → az iskola építésének legfőbb szorgalmazója	<p>Mikor és ki alapította az iskolát? (gróf Festetics György 1792-ben)</p> <p>Ki volt a legfőbb szorgalmazója? (Nagyváthy János)</p>	3. dia (az alapítólevelével részlete a dián)

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>mazója Nagyváthy János jószágigazgató → felügyelte és irányította az építkezést → 1797-től ide is költözött végleg Keszthelyről.</p> <p>-</p>		
<p>Csokonai Vitéz Mihály Csurgón</p> <ul style="list-style-type: none">- 1799 májusában érkezett Csurgóra- ideiglenes tanári állást kapott → Császári Lósi Pál Jénában tartózkodott- Gyorsan rendet csinált a diákok között → júliusban sikeres vizsgát tettek.- Kezdeményezte egy könyvtár felállítását.- Júliusra elkészült Cultura című darabja → diákjaival adta elő (kisebb botrány a darabban szereplő kurucnóta miatt → tilos volt ilyen nótákat játszani)- A „játszva tanító” professzor típusát akarta személyiségében és munkásságában megvalósítani → gyakran tartotta óráit az iskola parkjában.- 1800 februárjáig tanított Csurgón, majd Debrecenbe távozott.	<p>Milyen célból érkezett Csokonai Csurgóra? (ideiglenes tanári állást kapott)</p> <p>Melyik műveit írta Csurgón? (Jövendölés az első oskoláról Somogyban, Cultura, Kata napra)</p> <p>Mettől meddig tanított Csokonai Csurgón?</p>	4. dia
<p>A Nagykönyvtár fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none">- Az iskola mellett a könyvtár fejlesztése is elkezdődött.- 1800-ban az érkezett az első nagyobb felajánlás (ez tekinthető a kezdetnek is) → Sárközy János kiskorpási birtokos 180 kötetes ajándéka alapozta meg a könyvtárat → több kisebb-nagyobb felajánlás is érkezett (főleg hittudományi, szépirodalmi és történelmi munkák)- A legnagyobb és legértékesebb ajándék Sárközy István nagybajomi irodalompartolótól érkezett → 2600 kötetes adomány	<p>Mikor jött létre a könyvtár? (1800)</p> <p>Ki volt az első ajándékozó? (Sárközy János)</p>	4. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>A kihívásokkal teli 19. század</p> <ul style="list-style-type: none">- A reformkor idején nyugodt mederben folyt az oktatás. → Ekkor az iskola diákja volt Baksay Sándor, a későbbi református püspök és műfordító.- A szabadságharc után az új osztrák oktatási rendelet (Entwurf) a megszünés szélére sodorta az intézményt. → Nem volt elég osztály és tanár.- 1851-ben a nyilvánossági jogot is megvonták az intézménytől. → Államilag elismert bizonyítványt többé nem adhatott ki.- Fontos állomás 1869, amikor báró Eötvös József vallás- és közoktatási miniszter állami tanítóképzőt telepített Csurgóra.- 1882-re már mind a nyolc osztály működött. → 1884-ben sor került az első érettségi vizsgákra is.- Az 1882-83. tanévre az iskola eljutott arra a szintre, hogy teljesítette a főgimnáziumi besoroláshoz szükséges alapokat → nyolc évfolyamon zajló oktatás, megfelelő méretű tanári kar → az iskola neve ezután: Csurgói Evangélikus Református Főgimnázium.	<p>Melyik oktatási reform sodorta az iskolát a megszünés szélére? (Organisations-Entwurf, vagy röviden Entwurf)</p> <p>Mikor került sor az első érettségi vizsgákra? (1884)</p>	6. dia
<p>Az új épület</p> <ul style="list-style-type: none">- Közben új épületre is szükség volt → állami segítséggel épült fel.- 1896-1897 között zajlott az építkezés az egykori Nagyváthy birtokon.- Az iskola parkját Haám Ferenc uradalmi főerdész alakította ki.- Az iskolába ekkor már 350 diák járt.	<p>Mikor készült el az új épület? (1897)</p> <p>Milyen forrásból valósult meg? (állami)</p>	7. dia
<p>Az I. világháború és Trianon után</p> <ul style="list-style-type: none">- 1925-ben választották meg az igazgatótanács elnökévé Dr. Matoltsy	<p>Kit nevezhetünk a „második iskolaalapítónak”? (Dr. Matoltsy Sándor)</p>	8-10. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Sándor ügyvédet → a második isko- laalapítónak is tartják munkássága végett.</p> <ul style="list-style-type: none">- Ekkor került kialakításra a Csokonai- pad (ahol egykoron a híres költő az óráit tartotta az iskola parkjában), a cserkészház, az iskola infrastruktúrá- jának átfogó fejlesztése, Nagyváthy János földi maradványai is ekkor ke- rültek Csurgóra (ma a nemzeti sírkert része).- 1940-re a Festetics-kapu is átadásra került → a ballagó diákok a kapu alatt haladtak át.		
<p>A második világháború alatt és után</p> <ul style="list-style-type: none">- A háború alatt az iskolai oktatás telje- sen szünetelt.- A front közeledtével kezdetben ma- gyar katonai központként működött, majd német, később bolgár hadikór- ház működött benne.- 1948-ban az iskolát államosították → 1993-ban lett ismét a reformátusoké.	<p>Milyen intézménynek adott otthont a második világháború alatt? (hadi- kórház)</p> <p>Mi lett az iskola sorsa a háború után (államosítot- ták)</p>	
<p>A Nagykönyvtár</p> <ul style="list-style-type: none">- A könyvtár anyagát 1870-től a rend- szeresen folyósított támogatásokkal lehetett bővíteni.- Közben adományok is érkeztek több- ször.- 1936-ban került sor az átfogó könyv- tárrendezésre.- A második világháború alatt az érté- keket egy bedeszkázott helyiségbe rejtették → a háború után muzeális gyűjteménnyé nyilvánítva maradha- tott helyben.- Napjainkban közel 400 négyzetméte- ren működik a könyvtár több részle- gen → a könyvtár anyagának bővíté-	<p>Hogyan vészelte át a há- borút a könyvtár muzeális gyűjteménye? (egy be- deszkázott helyiségbe mentették anyagát)</p>	11. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>sét nagyban támogatta hazánk rendszerváltoztatás utáni első honvédelmi minisztere, Für Lajos, aki az iskola diákja volt egykoron.</p> <ul style="list-style-type: none">- A Nagykönyvtár ma közel harmincezer kötet könyvet, nyolcezer régi folyóiratot, több száz térképet, érem-, pecsét- és kéziratos könyvet, ősnomtatványokat és kódexlap-töredéket tartalmaz.		
Találkozzunk Csurgón		12. dia

3. Helyszíni feladatok

Feladatok a Református Kollégium és a Nagykönyvtár területén

Nyomkeresés (60 perc)

- Csoportokat kell alakítani.
- A csoportok az iskola területén egy térkép segítségével megkeresik a helyszíneket és párosítják őket meghatározásokkal (fontos, hogy figyeljünk arra, hogy egy működő iskolában vagyunk és a könyvtár csak kísérettel látogatható).

Képes krónika (kisfilmkészítés) (45 perc)

- A csoportok az iskola területén a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról.
- Otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek.
- A záróórán a kisfilmeket bemutatják.
A) változat: Minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt (Csokonai-pad, A Nagykönyvtár kincsei, Az egykori gimnáziumi épület, A Festetics-kapu, Nemzeti sírkert: Nagyváthy János síremléke), és kisfilmjében az egész iskolát bemutatja.
B) változat: Minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen.
C) változat: Ha nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze.
- A csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják, mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak.

Tudáspróba (30 perc)

- A diákok egyénileg vagy csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet a Református Kollégiumról és a Nagykönyvtárról

Drámajáték (90 perc)

- A csoportok az iskola területén adnak elő egy, a témához köthető történelmi jelenetet - a csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel.

a. Nyomkeresés

A diákok öt csoportban megkeresik a térképen bejelölt helyszíneket és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: Csak az öt csoportot érdemes előre beosztani, amelyek azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több, mint öt csoportot alkotunk, akkor többben azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 3-6 fő.

Segédanyag: Térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Személy, szobor, műemlék vagy műtárgy neve	Sorszáma
Csokonai sok óráját tartotta itt.	<i>Csokonai-pad</i>	11.
„A második iskolaalapító”	<i>Dr. Matolcsy Sándor</i>	2.
A kálvinizmus atyja.	<i>Kálvin János</i>	10.
A gimnázium névadójának szignója.	<i>Csokonai Vitéz Mihály</i>	4.
2600 kötetes bibliofil gyűjteményt adományozott a Nagykönyvtárnak.	<i>Sárközy István</i>	14.
Ahol a tanév az iskolában kezdődik és végződik.	<i>Festetics-kapu</i>	8.
Az evangélikus egyház alapítójának szignója.	<i>Luther Márton</i>	9.
Mártír, magyar miniszterelnök.	<i>gróf Tisza István</i>	6.

Régi idők emlékei egy kötésben.	<i>ősnymtatvány</i>	5.
Református lelkész, egyházkerületi püspök, a gimnázium egykori diákja.	<i>Baksay Sándor</i>	12.
A gimnázium építésének legfőbb szorgalmazójának sírja.	<i>Nagyváthy János</i>	1.
A tanárok iránti tisztelet helyi eleme.	<i>tanárok harangja</i>	13.
A millennium évében átadott új épülettel egy időben ültetett négy fa egyike (fafaj).	<i>hársfa</i>	7.
A gimnázium alapítója.	<i>gróf Festetics György</i>	3.

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, amikből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek és abból otthon prospektust állítanak össze.

Előkészület: Az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt az öt, megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektus-készítés is választható. A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: Feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változatban mind az öt csoport feladata szerepel) és térkép.

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább a téren, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egymásfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egyénes értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok az előkészítő órán és a séta során elhangzó információk alapján egyénileg vagy kisebb csoportokban megoldanak egy feleletválasztós tesztet.

Előkészület: Csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy kisebb csoportokban oldják meg a diákok.

Segédanyag: Feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). A program körülbelül másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszedve írásban is lehet.

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Ki alapította a csurgói református gimnáziumot?

A) Csokonai Vitéz Mihály	B) Sárközy János	C) gróf Festetics György	D) Pókos Ferenc
--------------------------	------------------	--------------------------	-----------------

2. Kinek a sírja található a gimnázium parkjában, ami a nemzeti sírkert része?

A) Nagyváthy János	B) gróf Festetics György	C) Csokonai Vitéz Mihály	D) Zrínyi Péter
--------------------	--------------------------	--------------------------	-----------------

3. Hol született Csokonai Vitéz Mihály?

A) Debrecen	B) Nagyszalonta	C) Csurgó	D) Kaposvár
-------------	-----------------	-----------	-------------

4. A felsoroltak közül ki volt a református egyház egyik legkiemelkedőbb alakja?

A) Luther Márton	B) Loyola Ignác	C) Philipp Melanchton	D) Kálvin János
------------------	-----------------	-----------------------	-----------------

5. „A második iskolaalapító”

A) Deák Gábor	B) Dr. Matolcsy Sándor	C) gróf Festetics Tassziló	D) báró Eötvös József
---------------	------------------------	----------------------------	-----------------------

6. Melyik lovagrend tagjai alapítottak rendházat Csurgón az Árpád-korban?

A) Német Lovagrend	B) Templomos Lovagrend	C) Johannita Lovagrend	D) Szent István Lovagrend
--------------------	------------------------	------------------------	---------------------------

7. Az új gimnáziumi épület négy sarkához milyen fákat ültettek?

A) hárs	B) tölgy	C) bükk	D) cédrus
---------	----------	---------	-----------

8. Csurgó első okleveles említése a zalavári apátság alapítólevelében található. Kinek az uralkodása alatt adták ki az oklevelet?

A) II. András	B) Szent István	C) III. Béla	D) Nagy Lajos
---------------	-----------------	--------------	---------------

9. A felsoroltak közül mi található a Festetics-család címerében?

A) Csücskös pajzsban egy, a fiókait saját testéből tápláló pelikán.	B) Vörös mezőben arany sasszárnyak lebegnek.	C) Kékben, zöld halmon nyugvó koronán könyöklő, vörösmézű kar, kardot tart.	D) Két, kivont kardot tartó, egymással szembe fordult oroszlán.
---	--	---	---

10. Melyik évben alapították meg a csurgói gimnáziumot?

A) 1676	B) 1792	C) 1848	D) 1896
---------	---------	---------	---------

11. Kelengyebútor, amelynek neve díszítéséből ered.

A) rózsás szekrény	B) tulipános láda	C) madaras ágy	D) cifra láda
--------------------	-------------------	----------------	---------------

12. Milyen feladattal bízták meg Csokonai Vitéz Mihályt Csurgón?

A) Professzori állást kapott.	B) A református könyvtár vezetésével.	C) Ideiglenes tanári megbízatást kapott.	D) Iskolaigazgatónak nevezték ki.
-------------------------------	---------------------------------------	--	-----------------------------------

13. Csurgó festője.

A) Raksányi Lajos	B) Horváth Gellért	C) Kádár Béla	D) Deák István
-------------------	--------------------	---------------	----------------

14. A csurgói gimnázium egykori diákja, aki az 1848–1849-es szabadságharcban vezérőrnagy, majd a szabadságharcot követő függetlenségi szervezkedések egyik vezetője és vértanúja volt.

A) Kossuth Lajos	B) Görgei Artúr	C) Kiss Ernő	D) Noszlopy Gáspár
------------------	-----------------	--------------	--------------------

15. A Csurgói Nagykönyvtár két ősnymtatványt is őriz. Melyik évszázadból származnak?

A) 14.	B) 15.	C) 16.	D) 17.
--------	--------	--------	--------

16. Mi lett a gimnázium sorsa a II. világháború után?

A) Átmenetileg megszűnt.	B) Államosították.	C) Szovjet laktanyát alakítottak ki benne.	D) Magtárrá alakították.
--------------------------	--------------------	--	--------------------------

17. Ma milyen funkciót lát el az egykori gimnáziumi épület, ahol Csokonai is tanított egykor?

A) Élelmiszerüzlet működik benne.	B) A gimnázium kolégiumát alakították ki benne.	C) A csurgói helytörténeti gyűjteményt őrzi.	D) Üresen áll, magára hagyva.
-----------------------------------	---	--	-------------------------------

18. A felsoroltak közül melyik verse kötődik Csokonainak Csurgóhoz?

A) A tihanyi ekhóhoz	B) Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban	C) A reményhez	D) Tartózkodó kérelem
----------------------	---	----------------	-----------------------

19. Ki volt a gimnázium könyvtárának egyik legnagyobb adományozója, akinek portréja ma is a könyvtár falát díszíti?

A) Csokonai Vitéz Mihály	B) Herczegh Ferenc	C) Sárközy István	D) Kálvin János
--------------------------	--------------------	-------------------	-----------------

20. Hol tartotta legszívesebben óráit Csokonai Vitéz Mihály?

A) Az oratóriumban.	B) A gimnázium kertjében.	C) A tanteremben.	D) A díszteremben.
---------------------	---------------------------	-------------------	--------------------

21. Milyen szerepet tölt be a Festetics-kapu?

A) Az elsős és a bal- lagó diákok hagyó- mányos ünnepi helyszíne.	B) A néhai gróf pa- lotájának egykori darabja, műemlék.	C) Az iskola főbejá- rata ezen keresztül érhető el.	D) Egy diákbabona szerint, aki átmegy a kapun, annak sze- rencséje lesz.
--	---	---	---

22. Mi okozta Csokonai Vitéz Mihály halálát?

A) tüdőgyulladás	B) tüdőrák	C) köszvény	D) kolera
------------------	------------	-------------	-----------

23. A felsoroltak közül milyen emlékhelynek számít a Csurgói Református Gimnázium és Nagykönyvtár?

A) Honi emlékhely	B) Nemzeti emlék- hely	C) Örökségünk em- lékhely	D) Történelmi em- lékhely
-------------------	---------------------------	------------------------------	------------------------------

24. Mit állított a hálás utókor Csokonai kedvelt tartózkodási helyére?

A) emlékoszlopot	B) Csokonai ked- venc fáját, egy ko- csányos tölgyet	C) emlépadot	D) színpadot építet- tek a helyére
------------------	--	--------------	---------------------------------------

25. Ki volt Csokonai szerelmi költészetének múzsája?

A) Szendrey Júlia	B) Vajda Julianna (Lilla)	C) Brüll Adél (Léda)	D) Perczel Etelka
-------------------	------------------------------	----------------------	-------------------

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy történelmi személyhez kötődő fontos eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: A feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek. Döntsük el, melyik csoport melyik eseményt kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: Feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel.

A helyszínen: A csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges fél-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történelmi hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1.feladat

- a. II. Lipót
- b. 2. türelmi rendelet
- c. református
- d. gróf Festetics György
- e. Csokonai Vitéz Mihály

2.feladat

- a. Horvátország
- b. Jellasics
- c. Pákozd
- d. Ozora

3.feladat

A török hódoltság kora	-
A felvilágosult abszolútizmus kora	B
Csokonai Vitéz Mihály tanári időszaka	A
A reformkor	-
Bach-korszak	E
A millennium időszaka	D
A két világháború közötti időszak	C

5. Forrásjegyzék

Az óravázlat prezentációjának képi forrásjegyzéke:

1. dia: saját kép
2. dia:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a4/Csurg%C3%B3%2C_M%C3%A1ri%C3%A1s-k%C3%BAt_2023_03.jpg/640px-Csurg%C3%B3%2C_M%C3%A1ri%C3%A1s-k%C3%BAt_2023_03.jpg
(2024. július 7. 18:49)
3. dia: saját kép
4. dia: saját kép és
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/64/Csokonai_Vit%C3%A9z_Mih%C3%A1ly.jpg/640px-Csokonai_Vit%C3%A9z_Mih%C3%A1ly.jpg
(2024. július 7. 18:55)
5. dia: saját kép és
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c5/S%C3%A1rk%C3%B6zy_Isztván_%28alisp%C3%A1n%29.png
(2024. július 7. 18:55)
6. dia:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/36/Baksay_S%C3%A1ndor%2C_MTA_eml%C3%A9kbesz%C3%A9dek%2C_1916.jpg/640px-Baksay_S%C3%A1ndor%2C_MTA_eml%C3%A9kbesz%C3%A9dek%2C_1916.jpg
(2024. július 7. 19:23)
7. dia:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3f/Csurg%C3%B3_-_Gimn%C3%A1zium.jpg/640px-Csurg%C3%B3_-_Gimn%C3%A1zium.jpg
(2024. július 7. 19:23)
8. dia: saját kép
9. dia: saját kép
10. dia: saját kép
11. dia: saját kép
12. dia: saját kép

6. Melléklet

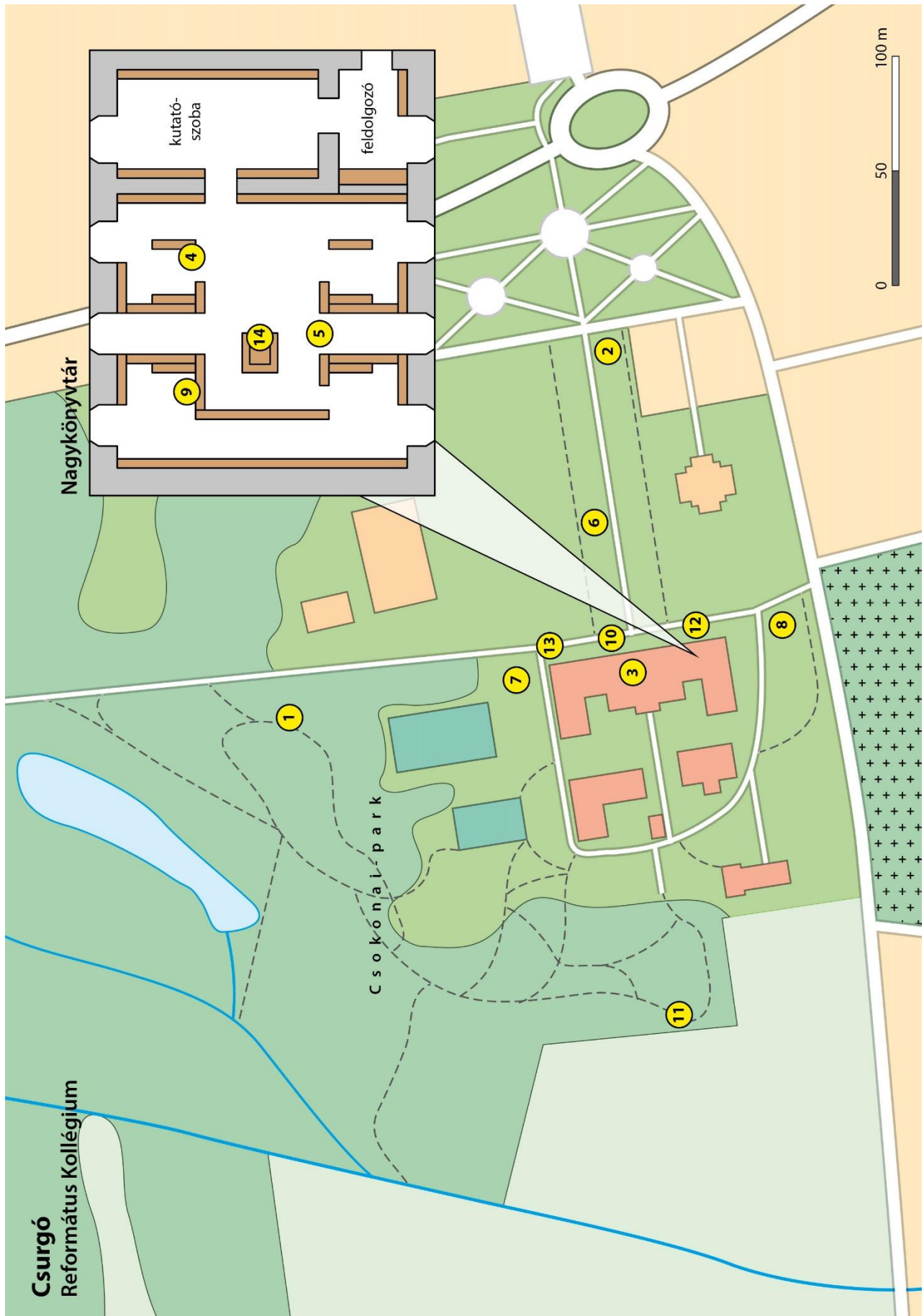
Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel a Csurgói Református Gimnáziumot és a Nagykönyvtárat a térképek és a leírások segítségével!

- Alkossatok öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban a gimnáziumban, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált elemeket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!

Leírás	Személy, szobor, műemlék	Sorszáma
Csokonai sok óráját tartotta itt.		
„A második iskolaalapító”		
A kálvinizmus atyja.		
A gimnázium névadójának szignója.		
2600 kötetes bibliofil gyűjteményt adományozott a Nagy-		
Ahol a tanév az iskolában kezdődik és végződik.		
Az evangélikus egyház alapítójának szignója.		
Mártír, magyar miniszterelnök.		
Régi idők emlékei egy kötésben		
Református lelkész, egyházkerületi püspök, a gimnázium		
A gimnázium építésének legfőbb szorgalmazójának sírja.		
A tanárok iránti tisztelet helyi eleme.		
A millennium évében átadott új épülettel egy időben ülte-		
A gimnázium alapítója.		

Képes krónika

A) változat

Készítsetek kisfilmet a Református Kollégium és Nagykönyvtár legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- Csokonai-pad
- A Nagykönyvtár kincsei
- Az egykori gimnáziumi épület
- A Festetics-kapu
- Nemzeti sírkert: Nagyváthy János síremléke

B) változat

Készítsetek kisfilmet a Református Kollégium és Nagykönyvtár egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljete arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

1. csoport: Csokonai-pad

- Minek az emlékére készült az emlékpád?
- Ki készítette és mikor került átadásra?
- Hogyan zajlottak Csokonai órái egykoron?

2. csoport: A Nagykönyvtár kincsei

- Mikor létesült a Nagykönyvtár?
- Kik voltak a Nagykönyvtár legnagyobb adományozói?
- Melyek a legnagyobb kincsei ma a Nagykönyvtárnak?
- Hogyan működik napjainkban a Nagykönyvtár?

3. csoport: Az egykori gimnáziumi épület

- Mikor és kinek a szorgalmazására létesült az iskola Csurgón?
- Ki volt az intézmény alapítója?
- Ki volt a legismertebb tanára? Meddig tanított az intézményben?
- Ma milyen szerepet tölt be a város életében az épület?

4. csoport: A Festetics-kapu

- Mikor és milyen céllal épült az iskola egyik legemblematisabb műemléke?
- Miért kapta a Festetics nevet?
- Milyen babonák kapcsolódnak a kapuhoz?
- Hogyan kapcsolódik a kapu az iskola mindennapjaiba?

5. csoport: Nemzeti sírkert: Nagyváthy János síremléke

- Ki volt Nagyváthy János? Milyen szerepet töltött be az iskola életében?
- Kiknek van még sírköve a sírkertben?
- Mit is nevezünk nemzeti sírkertnek? Mivel jelölik helyüket?

C) változat

Készítsetek a Református Kollégium és Nagykönyvtár legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- Csokonai-pad
- A Nagykönyvtár kincsei
- Az egykori gimnáziumi épület
- A Festetics-kapu
- Nemzeti sírkert: Nagyváthy János síremléke

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a helyszínen látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Ki alapította a csurgói református gimnáziumot?

A) Csokonai Vitéz Mihály	B) Sárközy János	C) gróf Festetics György	D) Pókos Ferenc
--------------------------	------------------	--------------------------	-----------------

2. Kinek a sírja található a gimnázium parkjában, ami a nemzeti sírkert része?

A) Nagyváthy János	B) gróf Festetics György	C) Csokonai Vitéz Mihály	D) Zrínyi Péter
--------------------	--------------------------	--------------------------	-----------------

3. Hol született Csokonai Vitéz Mihály?

A) Debrecen	B) Nagyszalonta	C) Csurgó	D) Kaposvár
-------------	-----------------	-----------	-------------

4. A felsoroltak közül ki volt a református egyház egyik legkiemelkedőbb alakja?

A) Luther Márton	B) Loyola Ignác	C) Philipp Melancton	D) Kálvin János
------------------	-----------------	----------------------	-----------------

5. „A második iskolaalapító”

A) Deák Gábor	B) Dr. Matolcsy Sándor	C) gróf Festetics Tassiló	D) báró Eötvös József
---------------	------------------------	---------------------------	-----------------------

6. Melyik lovagrend tagjai alapítottak rendházat Csurgón az Árpád-korban?

A) Német Lovagrend	B) Templomos Lovagrend	C) Johannita Lovagrend	D) Szent István Lovagrend
--------------------	------------------------	------------------------	---------------------------

7. Az új gimnáziumi épület négy sarkához milyen fákat ültettek?

A) hárs	B) tölgy	C) bükk	D) cédrus
---------	----------	---------	-----------

8. Csurgó első okleveles említése a zalavári apátság alapítólevelében található. Kinek az uralkodása alatt adták ki az oklevelet?

A) II. András	B) Szent István	C) III. Béla	D) Nagy Lajos
---------------	-----------------	--------------	---------------

9. A felsoroltak közül mi található a Festetics-család címerében?

A) Csücskös pajzsban egy, a fiókáit saját testéből tápláló pelikán.	B) Vörös mezőben arany sasszárnyak lebegnek.	C) Kékben, zöld halmon nyugvó koronán könyöklő, vörösmezű kar, kardot tart.	D) Két, kivont kardot tartó, egymással szembe fordult oroszlán.
---	--	---	---

10. Melyik évben alapították meg a csurgói gimnáziumot?

A) 1676	B) 1792	C) 1848	D) 1896
---------	---------	---------	---------

11. Kelengyebútor, amelynek neve díszítéséből ered.

A) rózsás szekrény	B) tulipános láda	C) madaras ágy	D) cifra láda
--------------------	-------------------	----------------	---------------

12. Milyen feladattal bízták meg Csokonai Vitéz Mihályt Csurgón?

A) Professzori állást kapott.	B) A református könyvtár vezetésével.	C) Ideiglenes tanári megbízatást kapott.	D) Iskolaigazgatónak nevezték ki.
-------------------------------	---------------------------------------	--	-----------------------------------

13. Csurgó festője.

A) Raksányi Lajos	B) Horváth Gellért	C) Kádár Béla	D) Deák István
-------------------	--------------------	---------------	----------------

14. A csurgói gimnázium egykori diákja, aki az 1848–1849-es szabadságharcban vezérőrnagy, majd a szabadságharcot követő függetlenségi szervezkedések egyik vezetője és vértanúja volt.

A) Kossuth Lajos	B) Görgei Artúr	C) Kiss Ernő	D) Noszlopy Gáspár
------------------	-----------------	--------------	--------------------

15. A Csurgói Nagykönyvtár két ősnymtatványt is őriz. Melyik évszázadból származnak?

A) 14.	B) 15.	C) 16.	D) 17.
--------	--------	--------	--------

16. Mi lett a gimnázium sorsa a II. világháború után?

A) Átmenetileg megszűnt.	B) Államosították.	C) Szovjet laktanyát alakítottak ki benne.	D) Magtárrá alakították.
--------------------------	--------------------	--	--------------------------

17. Ma milyen funkciót lát el az egykori gimnáziumi épület, ahol Csokonai is tanított egykor?

A) Élelmiszerüzlet működik benne.	B) A gimnázium kol-légiumát alakították ki benne.	C) A csurgói hely-történeti gyűjteményt őrzi.	D) Üresen áll, ma-gára hagyva.
-----------------------------------	---	---	--------------------------------

18. A felsoroltak közül melyik verse kötődik Csokonainak Csurgóhoz?

A) A tihanyi ekhó-hoz	B) Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban	C) A reményhez	D) Tartózkodó kérelem
-----------------------	---	----------------	-----------------------

19. Ki volt a gimnázium könyvtárának egyik legnagyobb adományozója, akinek portréja ma is a könyvtár falát díszíti?

A) Csokonai Vitéz Mihály	B) Herczegh Ferenc	C) Sárközy István	D) Kálvin János
--------------------------	--------------------	-------------------	-----------------

20. Hol tartotta legszívesebben óráit Csokonai Vitéz Mihály?

A) Az oratóriumban.	B) A gimnázium kertjében.	C) A tanteremben.	D) A díszteremben.
---------------------	---------------------------	-------------------	--------------------

21. Milyen szerepet tölt be a Festetics-kapu?

A) Az elsős és a ballagó diákok hagyományos ünnepi helyszíne.	B) A néhai gróf palotájának egykori darabja, műemlék.	C) Az iskola főbejárata ezen keresztül érhető el.	D) Egy diákbabona szerint, aki átmegy a kapun, annak szerencséje lesz.
---	---	---	--

22. Mi okozta Csokonai Vitéz Mihály halálát?

A) tüdőgyulladás	B) tüdőrák	C) köszvény	D) kolera
------------------	------------	-------------	-----------

23. A felsoroltak közül milyen emlékhelynek számít a csurgói református gimnázium és Nagykönyvtár?

A) Honi emlékhely	B) Nemzeti emlékhely	C) Örökségünk emlékhely	D) Történelmi emlékhely
-------------------	----------------------	-------------------------	-------------------------

24. Mit állított a hálás utókor Csokonai kedvelt tartózkodási helyére?

A) emlékoszlopot	B) Csokonai ked- venc fáját, egy ko- csányos tölgyet	C) emlékpadot	D) színpadot építet- tek a helyére
------------------	--	---------------	---------------------------------------

25. Ki volt Csokonai szerelmi költészetének múzsája?

A) Szendrey Júlia	B) Vajda Julianna (Lilla)	C) Brüll Adél (Léda)	D) Perczel Etelka
-------------------	------------------------------	----------------------	-------------------

Drámapedagógia

1. csoport: Az iskola alapkövetétele

Ebben a feladatban egy, a Csurgói Református Kollégium és Nagykönyvtárhoz kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok, el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Az iskola alapkövetétele

Az alapítás lehetőségét az 1791. évi XXVI. tc. tette lehetővé, amely a protestánsok számára is engedélyezte új iskolák alapítását. Dél-dunántúli voltát nyomatékosítja, hogy református gimnáziumát egy katolikus főúr, gróf Festetics György alapította 1792-ben. Az iskola alapításában fontos szerepet töltött be Nagyváthy János, Festetics jószágkormányzója, aki agronómus volt.

Szerepek

Gróf Festetics György: Nagybirtokos főúr. A nemzeti művelődés dunántúli mecénása. Komoly pénzügyi támogatást ad egy új iskola létrehozására.

Nagyváthy János: Jószágkormányzó, agronómus. A gróf egyik jobbkeze. Elhivatott az oktatás fejlesztése mellett.

Jobbágyok: Segédkeznek az alapkövetételben vagy csak báméskodnak. Hálásak Festeticsnek a felajánlásért.

2. csoport: Csokonai és Festetics vitája

Ebben a feladatban a Csurgói Református Kollégium egyik ismert történetét kell előadnotok!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljártsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Csokonai és Festetics vitája

Csokonai Vitéz Mihály már Csurgón, 1799-ben megírja a *Cultura* című színművét, amelyet a tanítványaival elő is ad a nagyérdeműnek. A bemutatót megtekinti az iskola és Csokonai mecénása, gróf Festetics György is. A színmű részeként elhangzik egy Rákóczi-nóta is, ami a korszakban súlyos vétségnek számított az udvar szemében. Többek között ilyen részletekkel:

„Jaj régi szép magyar nép!
Az ellenség téged mikép
Szaggat és tég...”

Ezért Festetics kifakadt Csokonaira: „Uram, az ilyenekért iskolánkat is széjjelhányhatják, vigyáznunk kell!”. Ez a korszak eseményeit figyelembe véve nagyon könnyen meg is eshetett volna.

Szerepek

Gróf Festetics György: Nagybirtokos főúr. A nemzeti művelődés dunántúli mecénása. Megtekinti a darabot és óvatosságra inti Csokonait.

Csokonai Vitéz Mihály: A *Cultura* című színművét adja elő diákjaival a nagyérdeműnek. A darab után vitatkozik Festeticccsel.

Diákok: Csokonai tanítványai előadják a darabot.

Nézők: Figyelik a darabot és a kialakult jelenetet.

3. csoport: Csokonai találkozása a betyárokkal

Ebben a feladatban egy Csokonai Vitéz Mihályhoz kötődő csurgói történetet mutathatnak be.

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatók formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Csokonai találkozása a betyárokkal

Csokonai Vitéz Mihály vendéglátóival épp egy szüretre igyekezett szekéren. A papné, fiai és Csokonai. A szentai erdőn át kocsikáztak, amikor a kocsis, arra hivatkozva, hogy előbb érnek a következő faluba, Bolhásra, letért a rendes útról. Éppen arról folyt a szó, hogy a minap betyárok raboltak ki itt valakit, amikor a szekér megállt. Eltévedtek. Találgatták, hogy merre induljanak, amikor szétnyíltak a bokrok, s szakállas, nagy bajuszú emberek toppantak eléjük. „Öltözetük szúr, fegyvereik fényes balták, hosszú puskák s pisztolyok.” Gaál László (Csokonai egyik tanítványa) így mesélte el a betyárokkal való találkozást:

A betyárok kérdezősködésébe Csokonai hamar közbeszólt:

– Őkegyelmük pásztoremberek, nem uralnak senkit, nem is parancsol őkegyelmüknek senki az istenen kívül, kinek ege alatt szabadságban élnek.

– Igaz, uram, jól mondá! Minekünk nem parancsol senki, de azért mi is szolgálunk ám azoknak, kik ránk szorulnak.

– Elhiszem kegyelmeteknek, és megkövetem, s kérem is, hogy mivel mi itt az utat nem tudjuk, mondanák meg: jól megyünk-e Bolhás felé?

– Nem – felelének –, de ha Bolhásra szándékoznak, belevezetjük az útba. Eredj előre, Pista, s utána, kocsis!

Bár egy fertályórát félelmek között voltak az utasok az elől és hátulról is zsványoktól vezetett és kísértetett kocsiban – de végre csakugyan jó útba igazítva, szinte jókívánással továbbbocsáttattak.”

Csokonai irigyen nézett a betyárok után. Függetlenek, szabadok, a természetben élnek.

(Bertók László: Így élt Csokonai Vitéz Mihály, 151-152. o.)

Szerepek

Csokonai Vitéz Mihály: A csurgói gimnáziumi munkája véget ért. Vendéglátóival egy szüretre igyekeznek.

A papné: Csokonai vendéglátója. Kedvesen beszélget a költővel a mindennapokról.

A kocsis: A betyároktól tartva egy másik úton próbál eljutni Bolhásra, de eltéved.

Betyárok: Megállítják a kocsit és követelőknek.

4. csoport: Csokonai órát tart a gimnázium parkjában

Ebben a feladatban egy, a Csurgói Református Gimnáziumhoz és Csokonai Vitéz Mihályhoz köthető történetet kell előadnotok!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatók formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Csokonai órát tart a gimnázium parkjában

Csokonai tanítási módszerének alapja, hogy „gondolkozó és gondolkoztató tanításra” törekedett. „A valóságos embert formáló tudást” akarta megismertetni úgy, hogy lássák a diákok, milyen „az emberszerető oktató”. Mindig a gyerek adottságaiból, tudásából indul ki. „Ha tanítványa gyengélkedett a felfogásban, ott kezdette a világosítást ahol... felfogható esztét állani észrevette. S a tanítvány örült útba vezettetésén, s nem volt oka elcsüggedni.” Latin szónoklattan, latint, növénytant, történelmet, földrajzot, sőt, természetrajzot is tanított. Ez utóbbit mint a természet barátja és kutatója, ő vezette be Csurgón. Leginkább a poétika, a költészettan oktatásában remekelt. Mivel Csokonai rajongott a természetért, a diákjait gyakran vitte a gimnázium parkjába és óráit ott tartotta. Legkedveltebb helyét ma emlékpád jelöli a parkban.

Szerepek

Csokonai Vitéz Mihály: A fiatal költő nagy kedvvel veti bele magát a csurgói munkába. Új módszereket alkalmaz a tanításban, amivel megnyeri diákjai figyelmét.

Tanítványok: Rajonganak tanárukért. Szeretik, hogy nincs fizikai fenyegetés az órákon.

Tanórai utófeldolgozás

Feladatlap

1. A feladat a XVIII. század végi Magyarországhoz kapcsolódik. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

A) „1790/91. évi XXVI. törvénycikk (a vallás ügyéről)

1. [...] ezentul a vallás gyakorlata, a templomok, tornyok, harangok, iskolák, sirkertek és temetők szabad használatával, ugy az országzászlósoknak, mágnásoknak és nemeseknek, mint a szabad királyi városoknak, s az összes karoknak és rendeknek, saját jószágaikon és a királyi ügyészség birtokain, a mezővárosokban és falvakban mindenütt szabadon hagyassék [...]

10. Az evangélikusoknak egyházaik, lelkipásztoraik, mindenféle iskoláik, valamint kórházaik, árvaházaik, és az ágostai s helvét vallásu bármely szegények avagy az ifjuság részére tett vagy jövőben teendő alapítványai, valamint a könyöradományok tőlük semmiképen el ne vétessenek”

a) Melyik uralkodó idején keletkezett a fenti törvény?

.....

b) A felsoroltak közül melyik rendelet volt a fenti törvény egyik előzménye? Karikázd be a helyes válasz sorszámát!

1. úrbéri rendelet 2. türelmi rendelet 3. Ratio Educationis 4. nyelvrendelet

c) Melyik protestáns felekezetre utal a forrásban aláhúzott rész?

.....

B) „hogy protestáns jobbágyaim gyermekeinek a haza távol vidékein fekvő iskolákba való taníttatása költségeitől megkíméltessenek, sőt a környékbeli nemes ifjuság oktatására is kész alkalom nyújthassék, Somogy vármegyébe kebelezett Csurgó mezővárosomban a közjó előmozdítása és jobbágyaim könnyebbsege céljából [...] megmásíthatatlan alapítványt teszek.” (részlet a csurgói református gimnázium alapító okiratából, 1792)

d) Kinek a nevéhez fűződik a B) forrásban szereplő iskola alapítása?

.....

e) Melyik nagy költőnk neve kötődik a B) forrásban szereplő iskolához?

.....

2. A feladat az 1848-48-es szabadságharchoz és a csurgói református gimnáziumhoz kapcsolódik. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével.

„Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc alatt a tanítás a megszokott rendben folyt. Amikor [...] Légrádnál átkeltek a Dráván, Perczel Mór egységeinek ágyúzását földhöz szegezett fülekkel, lélegzetvisszafojtva hallgatták a diákok.”

a) Melyik országrészből érkeztek az ellenséges csapatok?

.....

b) Ki vezette az ellenséges erők támadását?

.....

c) Hol szenvedtek vereséget az ellenséges erők a magyar honvédseregtől?

.....

d) Az ellenséges erők oldalvédjét Karl Roth tábornok vezette, azonban a magyar erők fegyverletételre kényszerítették. Melyik településen került erre sor?

.....

3. A feladat a csurgói református gimnázium egy-egy történelmi korszakához kapcsolódik. Párosítsd a forrásrészleteket az adott korhoz! Két korszak kimarad!

A) „Itt is debreceni módszerét követte; gyakran egy kis induló mellett kivezette tanítványait abba a berekbe, amelynek helyén napjainkban az újváros áll, s ott tanított.”

B) „hogy protestáns jobbágyaim gyermekeinek a haza távol vidékein fekvő iskolákba való taníttatása költségeitől megkíméltesse, sőt a környékbeli nemes ifjúság oktatására is kész alkalom nyújthassék, Somogy vármegyébe kebelezett Csurgó mezővárosomban a közjó előmozdítása és jobbágyaim könnyebbsége céljából [...] megmásíthatatlan alapítványt teszek.”

C) „A Csokonai-padot hitelesen azon a "kupás helyen" állították fel, ahol a költő diákjaival tartózkodni szeretett.”

D) „A közgyűlés előtt örömmel jelenthette az esperes, hogy a függő kérdések rendezése céljából az év elején, a Wlassich Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternél megjelent egyházmegyei küldöttség a lehető legjobb eredményt érte el: [...] az építkezési segélynek pedig 90.000 forintra emelése a tárgyalás eredményeként elvben már megtörtént s az [...] intézkedés a miniszter részéről végbement. Joggal mondja tehát az esperes az örvendezés szavát: »Egy évszázadot átélt gymnasiumunk nemcsak leteszi elavult öltözetét, nemcsak új igényeknek megfelelő köntöst fog magára öltetni, hanem belső szerkezete is átalakuláson megy keresztül.«”

E) „A magyar köznevelés történetében valóban új korszakot jelentő, széltében-hosszában ismert és emlegetett »Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich« c. tanügyi kódex a csurgói gimnázium életét is alapjaiban rendítette meg.”

A török hódoltság kora	
A felvilágosult abszolutizmus kora	
Csokonai Vitéz Mihály tanári időszaka	
A reformkor	
Bach-korszak	
A millennium időszaka	
A két világháború közötti időszak	